

Sygn. akt V CNP 2/21

POSTANOWIENIE

Dnia 13 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska

w sprawie ze skargi Z. B.
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku
Sądu Okręgowego w B.
z dnia 20 września 2018 r., sygn. akt II Ca [...]
w sprawie z powództwa Z. B.
przeciwko W. F.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 13 grudnia 2021 r.,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

Pozwany W.F. wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w B., wydanego w sprawie o zapłatę z powództwa Z. B..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga podlegała odrzuceniu.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego celem jest uzyskanie prejudykatu umożliwiającego dochodzenie od Skarbu Państwa roszczeń odszkodowawczych za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem

wykonywanie władzy publicznej. Środek ten, unormowany w art. 424¹ § 1 k.p.c., ma wysoce sformalizowany charakter. Obligatoryjne elementy skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia wymienione zostały w art. 424⁵ § 1 i 2 k.p.c. W pierwszym z przywołanych przepisów enumeratywnie wyliczono elementy konstrukcyjne omawianej skargi, których pominięcie skutkuje odrzuceniem tego środka zaskarżenia – bez wzywania do uzupełnienia stwierdzonych braków (art. 424⁸ § 1 k.p.c.).

Wśród wymagań formalnych skargi mieści się m.in. przytoczenie jej podstaw oraz ich uzasadnienie (art. 424⁵ § 1 pkt 2 k.p.c.), wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny (art. 424⁵ § 1 pkt 3 k.p.c.) oraz wniosek o stwierdzenie niezgodności wyroku z prawem (art. 424⁵ § 1 pkt 6 k.p.c.). Są to wymagania niezależne od siebie i odrębne, toteż każdemu z nich skarżący powinien uczynić zadość dzięki odpowiedniemu ukształtowaniu treści skargi. W szczególności utrwalone jest stanowisko orzecznictwa, że brak wskazania przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny, nie może być sanowany przez samo przytoczenie podstaw skargi (postanowienia Sąd Najwyższego z: 20 lipca 2005 r., IV CNP 1/05, 27 stycznia 2006 r. III CNP 23/05, 28 lutego 2006 r. I CNP 13/06, 29 listopada 2006 r. II CNP 65/06, 7 sierpnia 2012 r., III CNP 14/12, 27 lutego 2017 r., IV CNP 51/16 oraz z 7 października 2020 r., I CNP 25/19, a także wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 12 lipca 2011 r., SK 49/08).

Skarga wniesiona przez pozwanego nie spełnia wymagania konstrukcyjnego określonego w art. 424⁵ § 1 pkt 3 k.p.c., gdyż nie zawiera wskazania przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny. Przesłance tej nie czyni zadość sformułowanie, w ramach podstaw skargi, zarzutów naruszenia norm wynikających z bliżej określonych przepisów, bowiem, o czym była już uprzednio mowa, art. 424⁵ § 1 k.p.c. wyraźnie odróżnia wymaganie przytoczenia podstaw skargi oraz ich uzasadnienia (art. 424⁵ § 1 pkt 2 k.p.c.) od wskazania przepisu, z którym zaskarżone orzeczenie jest niezgodne (art. 424⁵ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Wymagania te należy traktować odrębnie nie tylko ze względu na decyzję ustawodawcy, wprost wyrażoną w art. 424⁴ § 1 pkt 2 i 3 k.p.c., lecz również dlatego,

że odnoszą się one do odmiennych elementów konstrukcyjnych skargi i pełnią odmienną funkcję.

Po pierwsze, naruszenie określonych przepisów, które powinno znaleźć wyraz w treści podstaw skargi, nie zawsze jest tożsame z wydaniem wyroku niezgodnego z tymi przepisami, w rozumieniu art. 424¹ § 1 k.p.c. Dotyczy to zwłaszcza, choć nie wyłącznie, sytuacji, w których jedyną podstawę skargi stanowi naruszenie przepisów postępowania. Niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia oznacza natomiast jego niezgodność z prawem materialnym, czyli z przepisem (w istocie: wynikającą z tego przepisu normą) prawa materialnego, z którym koliduje zawarte w orzeczeniu rozstrzygnięcie co do istoty sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 czerwca 2018 r., III CNP 3/18 oraz przywołane tam orzecznictwo).

Po drugie, wskazanie określonych przepisów w ramach realizacji obowiązku z art. 424⁵ § 1 pkt 2 k.p.c. służy umożliwieniu Sądowi Najwyższemu zbadania skargi kasacyjnej w granicach jej podstaw, stosownie do art. 424¹⁰ k.p.c. Natomiast wymaganie oznaczenia przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny, wynika z istoty skargi, z jej jądra, którym jest stwierdzenie niezgodności zaskarżonego orzeczenia z prawem, a więc z konkretnym przepisem prawa. Z tej przyczyny niezgodność ta musi być już na etapie wnoszenia skargi jasno określona przez wskazanie przepisu, z którym skarżone orzeczenie jest niezgodne (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 12 lipca 2011 r., SK 49/08). Postępowanie toczące się wskutek wniesienia skargi służy bowiem zbadaniu, czy w odniesieniu do normy wynikającej z tego właśnie przepisu doszło do wydania orzeczenia, którego nieprawidłowość jest rażąca, ma charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty, a orzeczenie jest sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa (postanowienie Sądu Najwyższego z 25 maja 2021 r., I CNP 2/21).

Analizowane wymaganie formalne nie zostało także spełnione wskutek stwierdzenia przez skarżącego w nagłówku fragmentu skargi poświęconego wskazaniu podstaw skargi i ich uzasadnieniu, że skargę oparto „na podstawie

naruszenia niżej wskazanych przepisów prawa materialnego i postępowania, które spowodowało wydanie orzeczenia niezgodnego z prawem”. Cytowane stwierdzenie poprzestaje bowiem na hasłowym określeniu skutku, w postaci niezgodności orzeczenia z prawem, do którego doprowadziły, w ocenie skarżącego, naruszenia przepisów wymienionych w podstawach skargi. Nadal jednak nie określa przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny.

Nie można wykluczyć, że prawidłowo skonstruowana skarga w ramach realizacji obowiązku z art. 424⁵ § 1 pkt 3 k.p.c. będzie obejmowała wskazanie przepisu, który zawiera się w unormowaniach wymienionych wśród podstaw skargi lub pokrywa się z nimi, jednakże w takim wypadku należy wymagać, by skarżący wyraźnie i jednoznacznie określił, który konkretnie z przepisów prawa wymienionych w podstawach skargi jest jednocześnie „przepisem prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny”. Nie jest bowiem rolą Sądu Najwyższego samodzielne poszukiwanie go wśród podstaw skargi. Odmienne stanowisko oznaczałoby w istocie, że Sąd wyręczałby stronę w kwestii kluczowej dla konstrukcji skargi, niwecząc tym samym sens obowiązywania art. 424⁵ § 1 pkt 3 k.p.c.

Postępowanie unormowane w art. 424¹ i n. k.p.c. cechuje daleko idący formalizm uzasadniony tym, że omawiana skarga służy od orzeczeń prawomocnych, których wzruszenie w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe. To zatem strona, która składa skargę, powinna uczynić zadość przesłankom określonym w art. 424⁵ § 1 k.p.c.; spełnieniu wymagań wiązanych z prawidłowym skonstruowaniem skargi służy m.in. obowiązkowe, wynikające z przymusu adwokacko-radcowskiego, wsparcie się pomocą zawodowego pełnomocnika.

Z oczywistych względów nie można również uznać, by obowiązek wskazania przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny, został zrealizowany przez postawienie w skardze ogólnego wniosku o stwierdzenie niezgodności zaskarżonego wyroku z prawem, skoro także we wspomnianym wniosku nie oznaczono konkretnego przepisu mającego świadczyć o takiej niezgodności.

W związku z niespełnieniem wymagań konstrukcyjnych stawianych skardze na niezgodność z prawem prawomocnego wyroku zgodnie z art. 424⁸ § 1 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

Nie zachodziły podstawy do obciążenia skarżącego kosztami postępowania poniesionymi przez przeciwnika procesowego. Złożona przez niego odpowiedź na skargę podlegała bowiem zwrotowi na podstawie art. 132 § 1 zd. 3 k.p.c., gdyż nie zawarto w niej oświadczenia o doręczeniu odpisu pisma drugiej stronie albo o jego nadaniu przesyłką poleconą. Wprawdzie analiza akt głównych prowadzi do wniosku, że w Sądzie Okręgowym zarządzone zostało, z powołaniem się na art. 133 § 3 k.p.c., doręczenie pełnomocnikowi skarżącego odpisu wspomnianej odpowiedzi na skargę, jednak zarządzenie to nie niweczyło podstaw do zwrotu tego pisma, skoro wskazany ostatnio przepis nie wyłącza unormowanej w art. 132 k.p.c. zasady bezpośredniości doręczeń między osobami wykonującymi zawody wymienione w art. 132 § 1 zd. 1 k.p.c.